

Klinik Din Psikolojisine Giriş

Doç. Dr. Nakşiyeye Yasemin ANGIN

ESKİ
RENK

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1892

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiyei

Yayın No | Publication Number: 404

Kitap Adı : Klinik Din Psikolojisine Giriş

Book Title : An Introduction to Clinical Psychology of Religion

ISBN : 978-625-8596-17-5

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258596175

Yazar | Author: Nakşiee Yasemin ANGIN | orcid.org/0000-0002-9730-6027

Kurum | Institution: Atatürk Üniversitesi

ROR ID: ror.org/03je5c526

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 15 x 23 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 249 (xii+237)

Yayın Tarihi | Publication Date: Nisan | April 2026

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: MMJ - Klinik psikoloji | Clinical psychology

BISAC: REL075000 - Din psikolojisi | Psychology of Religion

THEMA: MKM - Klinik psikoloji | Clinical psychology

LC Classification: BL53 - Din psikolojisi | Psychology of religion

DEWEY: 200.19 - Dinin psikolojik ilkeleri / Din psikolojisi | Psychological principles of religion / Psychology of religion

WoS Category: Klinik Psikoloji | Clinical Psychology

WoS Citation Topics Meso: 6.24 - Psikiyatri ve Psikoloji | Psychiatry & Psychology

WoS Citation Topics Micro: 6.24.498 - Psikoterapi | Psychotherapy

Scopus Subject Areas: 3203 - Klinik Psikoloji | Clinical Psychology

Atıf Bilgisi | Cite as: Angın, Nakşiee Yasemin. *Klinik Din Psikolojisine Giriş*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Eskiyei, 2026.

© Tüm hakları saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Klinik Din Psikolojisine Giriş

Doç. Dr. Nakşiyeye Yasemin ANGIN

Ankara 2026

Yazar Hakkında | About the Author

Doç. Dr. Nakşiyeye Yasemin ANGIN

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Psikolojisi Anabilim Dalında öğretim üyesidir. Akademik çalışmalarını dini tasavvurlar, dini başa çıkma, dindarlık/maneviyat ve ruh sağlığı ilişkisi gibi alanlarda sürdürmektedir. Özellikle dini yaşantının psikopatolojik süreçlerle ilişkisi, psikoterapi sürecinde dini/manevi unsurların rolü üzerine araştırmalar yapmaktadır. Angın'ın ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayımlanmış çalışmaları bulunmaktadır. Yayınlarında din ile psikolojik süreçler arasındaki etkileşimi disiplinlerarası bir perspektifle ele almakta, klinik psikoloji ile din psikolojisi arasındaki teorik ve uygulamalı bağlantıları incelemektedir. Halen Atatürk Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak akademik çalışmalarını sürdürmektedir.

Assoc. Prof. Nakşiyeye Yasemin Angın is a faculty member in the Department of Philosophy and Religious Studies, Division of Psychology of Religion, at Atatürk University Faculty of Theology. She conducts her academic studies in areas such as religious conceptions, religious coping, religiosity/spirituality, and the relationship between mental health. She particularly conducts research on the relationship between religious experience and psychopathological processes, and the role of religious/spiritual elements in the psychotherapy process. Angın has publications in national and international peer-reviewed journals. In her publications, she addresses the interaction between religion and psychological processes from an interdisciplinary perspective; and examines the theoretical and applied connections between clinical psychology and the psychology of religion. She currently continues her duty as a faculty member at Atatürk University.

Kitap Hakkında

Klinik Din Psikolojisine Giriş

Bu eser, klinik psikoloji ile din psikolojisinin kesişiminde yer alan klinik din psikolojisini kavramsal, kuramsal ve uygulamaya dönük boyutlarıyla ele almayı amaçlamaktadır. Çalışmada dini yaşantının ruhsal işleyişle ilişkisi, psikopatolojik süreçlerle etkileşimi ve klinik değerlendirme ile müdahale süreçlerindeki yeri disiplinlerarası bir perspektifle incelenmektedir. Kitapta klinik psikolojinin kavramları, değerlendirme süreçleri ve psikopatolojiye ilişkin sınıflandırmalar temelinde dini yaşantının klinik bağlamdaki görünüşleri ele alınmaktadır. Ayrıca bireyin stres, sağlık ve uyum süreçleri de değerlendirilmektedir. Bu yaklaşım dini yaşantının yalnızca normatif ya da teolojik bir olgu olmadığını, aynı zamanda klinik açıdan anlamlandırılması gereken bir psikolojik boyut olduğunu ortaya koymaktadır. Eser dini deneyimi klinik psikolojinin kavramsal ve fenomenolojik çerçevesi içinde ele alırken onu ne salt psikopatolojik bir belirtiye indirgemekte ne de klinik değerlendirme alanının dışında bırakmaktadır. Bu yönüyle dini yaşantı bireyin psikolojik bütünlüğü içinde konumlandırılmaktadır. Eserde ayrıca psikodinamik, bilişsel, davranışçı ve insancıl yaklaşımlar temelinde müdahale yöntemlerine yer verilerek dini ve manevi unsurların psikoterapi sürecindeki işlevi tartışılmaktadır. Bu kapsamda dini başa çıkma tarzları, anlam sistemleri ve değer yönelimleri terapötik süreçte önemli kaynaklar olarak ele alınmaktadır. Bunun yanı sıra nöroplastisite ve epigenetik gibi nöropsikolojik konulara yer verilerek dini deneyimlerin biyopsikolojik arka planına ışık tutulmaktadır. Sonuç olarak bu eser, dini yaşantının klinik bağlamda anlaşılmasına yönelik bütüncül bir yaklaşım sunmakta ve klinik din psikolojisinin disiplinlerarası niteliğini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Klinik din psikolojisi; Din ve ruh sağlığı; Dini başa çıkma; Psikopatoloji; Klinik değerlendirme; Maneviyat ve psikoterapi

About the Book

An Introduction to Clinical Psychology of Religion

This work aims to address clinical psychology of religion, which is situated at the intersection of clinical psychology and the psychology of religion, in its conceptual, theoretical, and practice-oriented dimensions. The study examines, from an interdisciplinary perspective, the relationship between religious experience and psychological functioning, its interaction with psychopathological processes, and its place within clinical assessment and intervention processes. In the book, the manifestations of religious experience in the clinical context are addressed on the basis of the concepts of clinical psychology, assessment processes, and classifications related to psychopathology. In addition, the individual's processes of stress, health, and adaptation are also evaluated. This approach demonstrates that religious experience is not merely a normative or theological phenomenon, but also a psychological dimension that needs to be understood within a clinical framework. While the work addresses religious experience within the conceptual and phenomenological framework of clinical psychology, it neither reduces it to a purely psychopathological symptom nor excludes it from the domain of clinical assessment. In this respect, religious experience is positioned within the psychological integrity of the individual. The work also discusses intervention methods based on psychodynamic, cognitive, behavioral, and humanistic approaches, and examines the function of religious and spiritual elements within the psychotherapy process. In this context, religious coping styles, meaning systems, and value orientations are considered as important resources within the therapeutic process. In addition, by including neuropsychological topics such as neuroplasticity and epigenetics, the biopsychological background of religious experiences is illuminated. In conclusion, this work presents a holistic approach to understanding religious experience in a clinical context and aims to reveal the interdisciplinary nature of clinical psychology of religion.

Keywords: Clinical psychology of religion; Religion and mental health; Religious coping; Psychopathology; Clinical assessment; Spirituality in psychotherapy

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ix
GİRİŞ	1
KLİNİK PSİKOLOJİ	5
Tanımı	7
Kısa Tarihçesi	8
Klinik Psikologların Temel Özellikleri ve Uzmanlık Becerileri	9
Terapötik Beceriler	10
Terapötik Koşullar	12
Klinik Değerlendirme	15
KLİNİK DİN PSİKOLOJİSİ	23
Klinik Din Psikolojisi Nedir?	25
NORMALDIŞI DAVRANIŞLAR	39
Biyolojik Etkenler	42
Psikolojik Etkenler	42
Ebeveynlik Tarzları	43
Çocukluk Çağı Örseleyici Yaşantılar	49
Kişilik Özellikleri	54
Ruhsal Bozukluklar	66
Kaygı (Anksiyete) Bozuklukları	66
Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB)	75
Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB)	78
Depresyon	84
Psikotik Bozukluklar	89
Beslenme ve Yeme Bozuklukları, Obezite	93
Kişilik Bozuklukları	98
Kişilik Bozuklukları ile Kişilik Biçimleri Arasındaki Farklar	108
Maddeye Bağlı Bozukluklar	117
SAĞLIK PSİKOLOJİSİ VE DİN	127
Sağlık Psikolojisi Nedir?	131
Stres	134
Stresle Mücadelede Etkili Olan Algı ve Tutumlar	137
Kriz Tecrübesi	142
Hastalıklara Yol Açan Risk Faktörleri ve Dinin Rolü	146

KLİNİK DİN PSİKOLOJİSİNDE MÜDAHALE YÖNTEMLERİ	157
Vaka Formülasyonu ve Dini/Manevi Unsurlar	161
Davranışçı Yaklaşım	163
Bilişsel Yaklaşım	169
Psikodinamik Yaklaşım	181
İnsancıl Yaklaşım	191
BEYİN VE DİN	199
Nöroplastisite ve Dini/Manevi Deneyimler	206
Epigenetik: Genetik Kodlardaki İzdüşümler	210
KAYNAKÇA	217
DİZİN	235

ÖN SÖZ*

Din psikolojisi disiplini ruh sağlığı ve dindarlık, dini başa çıkma, dini gelişim psikolojisi gibi konulara ilişkin akademik çalışmalar üreten bir bilim alanıdır. Son yıllarda ise özellikle farklı kurumlar arasında imzalanılan protokoller sonucunda uygulamaya konulan manevi danışmanlık alanında çeşitli eserler yayımlanmıştır. Manevi danışmanlık uygulamaları cezaevleri, KYK yurtları ve aile danışma merkezleri gibi farklı alanlarda yürütülmekle birlikte, üzerine en çok konuşulan alanın sağlık kurumları olduğu söylenebilir. Bunun temel sebebi sağlık kuruluşlarına başvuran bireylerin belirli semptomlar nedeniyle tanı almaları ve fiziksel ya da ruhsal hastalıklara yönelik tedavi görmeleridir. Tedavi prosedürlerinin kurumların sahip olduğu hiyerarşik düzen içinde sağlık profesyonelleri tarafından yürütülmesi sürecin ciddiyetini artırmaktadır. Hastaya ilişkin sorumluluk almak ve tedaviyi destekleyici ek müdahalelere izin vermek hassasiyet gerektiren bir durumdur. Dolayısıyla sağlık kurumlarında gerçekleştirilen manevi destek faaliyetleri zaman zaman tartışmalara konu olmuştur.

Özellikle psikiyatri alanına giren vakalar söz konusu olduğunda psikopatoloji bilgisine ve psikolojik yardım ilişkilerinde temel bilgi ve becerilere sahip olmak dini olgular ile patolojik durumları ayırt edebilmek ve dinin ruh sağlığına etkilerini bu çerçevede değerlendirebilmek büyük önem taşımaktadır. Sağlık tesisleri ve diğer kurumlarda görevlendirilen personel ise genellikle İlahiyat Fakültesi mezunlarından oluşmaktadır. Bilindiği üzere İlahiyat Fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler ağırlıklı olarak öğretmenlik ve vaizlik gibi mesleklere hazırlanmakta, bu nedenle didaktik bir kabiliyet geliştirmektedirler. Oysa klinikte dini ve manevi unsurlarla çalışmak uzmanın kendi inanç ve değerlerini danışana yansıtmasını, danışanın yaşantısını ise psikolojik iyilik hali ve bilimsel çerçeve içinde ele almasını zorunlu kılmaktadır. Bu noktada klinik rol ile dini tebliğ arasındaki sınırların korunması temel bir etik ilke olarak ortaya çıkmaktadır. Dini içerikli müdahalelerin de bilimsel temellere dayanan, klinik bağlamla uyumlu ve danışanın özerkliğini gözetilen bir düzlemde ele alınması gerekmektedir. Bu minvalde sözü edilen tartışmalar-

---

* Kitapta kullanılan görseller telifsiz stok görsel platformlarından yararlanılarak ya da yapay zeka destekli üretim teknikleriyle hazırlanmıştır.

rın alanın sınırlarının ve uygulama çerçevesinin henüz tam anlamıyla netleşmemiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Bu kitapta ise etik meseleler müstakil bir başlık altında ele alınmamış olmakla birlikte eserin bütününün etik duyarlılık çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği varsayılmaktadır. Aynı zamanda kitabın manevi danışmanlığa yönelik hazırlanmış bir eser olma iddiası taşımadığı belirtilmelidir. Kitap manevi destek sağlamak üzere klinik beceriler kazandırmayı da amaçlamamaktadır. Zira bu becerilerin edinilmesi teorik bilginin yanında pratik uygulamalarla mümkündür. Bununla birlikte klinik psikoloji ile din psikolojisinin kesişiminde bulunan bir uzmanlık alanı olarak klinik din psikolojisinin tanımı, gelişimi ve müdahale yöntemleri hakkında bilgi vermeyi, klinik bağlamda normal ile anormal arasındaki ayrımı olabildiğince belirgin hale getirmeyi, dini deneyimlerin bu kavramlarla ilişkisini vaka örnekleri üzerinden açıklamayı hedeflemektedir. Ayrıca din ve sağlık psikolojisi alanında yürütülen çalışmalarını ele almakta ve son yıllarda dikkat çeken bir başlık olan beyin-din ilişkisine yönelik araştırmalar hakkında okuyucuya bilgi sunmaktadır.

Klinik din psikolojisi bireyin dini yaşantısını ruhsal işleyiş ve psikopatolojik süreçlerle ilişkisi bağlamında ele alan disiplinlerarası bir inceleme alanıdır. Disiplinlerarası çalışmalar farklı disiplinlerin kuramsal ve metodolojik katkılarından yararlanarak bunları bilimsel zeminde bir araya getirir ve yeni inceleme imkanları ortaya çıkarır. Bu bağlamda klinik din psikolojisi dini deneyimi klinik psikolojinin kavramsal ve fenomenolojik çerçevesi içinde ele almakta, onu ne salt psikopatolojik bir belirtiye indirgemekte ne de klinik değerlendirme alanının dışında bırakmaktadır. Dini yaşantıyı bireyin psikolojik bütünlüğünün bir boyutu olarak değerlendirmekte ve klinik psikoloji ile din psikolojisinin kesişiminde yer alan özgül bir inceleme düzeyi içinde bilimsel sınırlar gözetilerek anlamayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle eser, okuyucuya söz edilen disiplinlerarası alan hakkında kuramsal ve kavramsal düzeyde bir giriş sunmayı hedeflemektedir.

Belirtilmesi gereken bir husus daha vardır. Din psikolojisi alanında ruh sağlığı, dini inanç ve dini davranışların psikopatoloji ile ilişkisini çözen araştırmaların artması zaman zaman din psikolojisinin klinik psikolojiye indirgeneceği yönünde bir endişeyi beraberinde getirmektedir. Oysa klinik din psikolojisinin sınırlarını belirginleştirme çabası din psikolojisini klinikleşmeye zorlamak değil, aksine klinik olan ile klinik ol-

mayanı ayırt ederek disiplinin bütünlüğünü korumak anlamına gelmektedir. Bu kitap klinik din psikolojisinin tamamını “ruh sağlığı ve din” gibi geniş bir çerçeve içinde eritmekten özellikle kaçınarak din psikolojisinin klinik boyutunu sistematik biçimde ele almaktadır. Ayrıca kitapta vakalarla zenginleştirilmiş bir içerikle kavramsal ve kuramsal bilgi somutlaştırılarak anlaşılır ve derinlikli bir okuma sağlanması amaçlanmıştır.

Son olarak, kitap İlahiyat Fakültelerinde okutulan din psikolojisi dersinin lisansüstü düzeydeki devamı niteliğinde değerlendirilebilir. Bundan dolayı din psikolojisi alanında temel seviyede kavramsal-kuramsal bilgiye ve yöntembilimsel farkındalığa sahip olmak kitabın verimli şekilde okunabilmesi için önemli bir ön koşul olarak görülmektedir. Ayrıca dini ve manevi unsurların klinik tablo üzerindeki etkisini anlamak isteyen ruh sağlığı profesyonelleri için de bir başvuru kaynağı olması amaçlanmaktadır. Bu eserin konuya ilgi duyan okuyuculara ve din psikolojisi alanında lisansüstü eğitimine devam eden değerli öğrencilere katkı sunması samimi temennimdir.

